

Stortinget
SV's Stortingsgruppe
Karl Johans gt 22
0026 Oslo

Oslo den 3 mai 2004

Att : Stortingsrepresentant Ågot Valle
Ad : **Riis-saken** – statens innrømmelse av krenkelser - Gransking
Saks nr :
Deres Referanser :
Vår Referanse :
Oversendelse : Brev
Deres faks nr :
Antall sider :
Vedlegg : Bilag 1 – 7
Kopi :

Jeg finner det naturlig å advare mot at Jørgen Kosmo tar del i noen deler av behandlingen av dette brev. Kosmo er godt kjent med saken, og har gjennom de siste år – både som minister så vel som stortingsrepresentant – beklageligvis vist en åpenbar uvilje til å løse noe som helst som vedrører Riis-/Reksten-saken. Jeg minner i den forbindelse om hans brev til meg av den 17 juni 1999, som kan være en handling i strid med ansvarlighetsloven og Stortingets forretningsorden.

* * *

1. Innledning – grunnlag for gransking

Onsdag den 13 februar 2002 meldte NTB at Carl I. Hagen vurderte å reise forslag i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomitee om gransking av **hele** Riis-saken.

To dager senere meddelte justisminister Odd Einar Dørum at han ønsket å forhandle med Riis om et forlik i den s.k. Skiftesaken (se note 8). I og med at forhandlingene med Dørum trakk ut til sommeren 2003, kan det synes som om forslaget om gransking ble glemt.

Tross dette, kravet om gransking er om enn mer aktuelt i dag enn for to år siden, da forslaget sist ble omtalt.

Det finnes flere alternativer for å få en avslutning på denne saken. For å komme frem til en løsning, må man likevel ha alle fakta på bordet. Uten fakta, vil det være umulig å avgjøre erstatningsansvarets størrelse.

Derfor ønsker Riis at Stortinget nå oppretter en granskingskommisjon. Kommisjonen bør ha som mål å avklare hva som har passert¹ siden Stortinget, regjeringen, andre offentlige organer, samt privatpersoner i samarbeid med det offentlige, første gang kom i befatning med Reksten-/Riis-saken. Selv om ansvarsforholdet i dag fremstår som uavklart, så er det likevel åpenbart at Stortinget og staten har tatt del i handlinger som har påført familien Riis store økonomiske tap.

Enkeltelementer i denne granskingen bør være:

¹ Hvem deltok, hvilke handlinger ble besluttet, hvilke handlinger ble utøvet, hvorfor handlet man slik, årsaker til handlingene, samt konsekvenser av handlingene.

1. **Riis-sakens tilknytning til Reksten-saken og statens redningsaksjon av verfts- og rederinæringen, deriblant Fred. Olsen og Hilmar Reksten**
 - a. En sentral medarbeider i Norges bank har uttalt – også kjent for Stortinget – at Norges Bank arbeidet for å holde Reksten "flytende", og at Norges Bank oppfordret DnC (DnB-Nor) til å ta Amelia Riis' skip Sognefjell til dekning for DnC's hyrekrav på Reksten.
 - b. Allerede her åpenbarer det seg et alvorlig statlig inngrep i en borgers formue, som må medføre et statlig erstatningsansvar.
2. **Einar Riis' uttallige møter med regjerings- og stortingsrepresentanter gjennom de siste tre år, hvor tilstrekkelig med faktum har blitt lagt på representantenes bord, uten at noe er gjort**
 - a. Bl.a. overleverte Riis to bøker på ca 700 sider til Ryssdalkommisjonen. Disse bøkene hadde Riis forfattet i anledning av at han var blitt klar over statens medvirkning til hans families enorme økonomiske tap. I kommisjonens arbeidsnotater gjøres det klart at Riis har mange interessante opplysninger, men da rapporten var ferdig, ble verken Riis eller de interessante opplysninger nevnt.
 - b. Det må avklares hvilket ansvar regjeringsmedlemmer og Storting har pådratt seg ved ikke bare å delta, men også senere hen å la seg informere om faktum, uten å handle, og hvorvidt representantene derved har krenket ansvarlighetsloven.
3. **GI² – Avdekke forholdene som førte til at Stortinget den 14 mars 1975 ga regjeringen fullmakt til å låne opp og garantere for 5 milliarder kroner, dvs gi klarsignal for opprettelsen av GI**
 - a. Midlene skulle for det meste gå til Fred. Olsen (Akers Mek) og rederne.
 - b. Samtidig som Stortinget ga regjeringen fullmakt, var Stortinget og regjeringen på det rene med at både Fred. Olsen og rederne hadde enorme utenlandsformuer. Dette ble ikke det norske folk opplyst om.
4. **Avdekke når regjeringen og Stortinget faktisk innledet arbeidet med redningsaksjonen**
 - a. I alle rapporter og offentlige dokument som i dag eksisterer, anføres det fra statlig hold at redningsaksjonen – bl.a. arbeidet med å opprette GI – ble satt i gang i mai-juni 1975.
 - b. I perioden fra juli 1974 og frem til mai 1975 eksisterer det nærmest ingen offentlige dokumenter. Perioden er derfor blitt kalt "Den taushetsbelagte periode".
 - c. Riis kan med stor styrke sannsynliggjøre at det på grunnlag av de dokumenter man i dag sitter på, kan fastslås at den statlige redningsaksjonen ble satt i gang allerede på sensommeren 1974.
 - d. Redningsaksjonen fikk store økonomiske konsekvenser for familien Riis, hvor familien – men ikke deres store formue – i første omgang ble en overflødig brikke i et stort spill mellom kontraheringskåte redere, tankeløse verftsseiere, og en velvillig stat som i det lengste blindt, og etter hvert panikkartet håpet på det beste.
 - e. Årsaken til at redningsaksjonens innledende arbeid, detaljer, starttidspunktet, og konsekvenser, er blitt holdt skjult, må avklares.
5. **Avdekke de reelle forholdene omkring statens redningsaksjon av rederi- og verftsnæringen, og konsekvensene for enkeltpersoner (familien Riis) som ble direkte skadelidende, herunder avdekke:**
 - a. **Domstolens funksjon og medvirkning i redningsaksjonen**
 - i. Til tross for at det i mange år har foreligget klar dokumentasjon på hva som har funnet sted, så har familien Riis frem til nyere tid, tapt i alle rettsvister de har reist.
 - ii. Dette har ikke sin årsak i at de har en dårlig sak, men at dommere forsettlig – eller i en sterk og overbevisende forestilling om at det er slik staten ønsker det – har handlet i saken, til skade for familien Riis.

² Garantiinstitutt for skip og borerigger

- iii. Det er beklageligvis ikke noe enestående fenomen at dommere ringer rundt til advokater og ber dem om å forlate sine klienter, noe som også skjedde i Riis-saken. Slik dommeratferd kan dokumenteres gjennom både dokumenter og vitneavhør.
- iv. Nedenfor vil et fåtall av domstolenes ugjerninger i Riis-saken bli beskrevet.³

b. Stortingets funksjon og medvirkning i redningsaksjonen

- i. Deriblant å avdekke når Stortinget første gang ble klar over krisen, og alle dens elementer.
- ii. Avdekke om Stortinget var klar over hva opprettelsen av GI ville bety.
- iii. Jeg har arbeidet med Ryssdalkommisjonens arkiver, og har funnet at granskningen må ha blitt foretatt for å skjule et faktum.
- iv. Rolv Ryssdal tillot at flere vitneavhør ble manipulert med. Han unnlot å kontrollere sentrale momenter i saken. Han unnlot å ta stilling til sentrale spørsmål i saken. Han unnlot å avhøre sentrale aktører i saken. Han unnlot å avdekke hvorfor det ikke finnes dokumenter fra "Den taushetsbelagte periode". Han unnlot å granske arbeidet omkring redningsaksjonen, hvor det hurtig hadde kommet frem at regjeringen var klar over redernes utenlandsformuer. Dette måtte ha ført til en helt annen type redningsaksjon som kunne spart staten for mange milliarder kroner. Det ville da også blitt avdekket at flere av statens aktører, samt private medvirkere som hr.adv. Ole Lund, er skyldige i statens enorme tap på redningsaksjonen.
- v. Selv om kommisjonens medlemmer var oppnevnt av Stortinget, var det i realiteten sekretæren⁴, nå lagdommer Øystein Hermansen, som gransket saken for Stortinget. Dette ser man ved at Hermansen flere ganger bestemmer hvilke arkiver som skal gjennomgå og hvilke dokumenter som skal utelates, så som Johan Rekstens personlige notater fra forhandlingene med staten høsten 1975, som etter Hermansens mening ikke hadde relevans i saken. Igjen en meget alvorlig feilkilde.
- vi. Store deler av originalavhørene var tatt ut av arkivet da jeg gikk igjennom materialet. Dette er meget alvorlig, spesielt hensett til at nær sagt alle vitneavhørene ble omskrevet, mange på meget sentrale punkter.
- vii. Enkelte vitner har fått anledning til å harmonisere sine egne avhør med andre ferdig signerte avhør.
- viii. Ryssdalkommisjonens arbeidsmetoder og konklusjon kan ikke karakteriseres som annet enn en skandale, dersom målet var å opplyse Stortinget og folket om norske myndigheters opptreden i Reksten-saken.

³ Det bør også nevnes at det i den senere tid er satt i gang en alvorlig kampanje mot meg. Senest onsdag forrige uke holdt sorenskriveren i Alta – for åpen rett – en håndsopprekningsaksjon mot meg (jeg satt ikke i retten). Han har forsøkt å tvinge meg og min klient opp i en sak som vi har begjært hevet for vår del. Sorenskriveren spurte rettens aktører om de var enige i Berges juridiske syn. De som var enige ble gitt anledning til å rekke opp hånden. Idet ingen rakk opp hånden, åpnet sorenskriveren for stor latter i salen. Jeg ser – og jeg mener at Stortinget bør se – svært alvorlig på at dommere oppfører seg slik, hvor de driver direkte sverting, mobbing og trakassering. Det er galt nok når en advokat utøver slik virksomhet, men når en dommer, som skal være objektiv, nøytral og opptre diplomatisk, setter i gang med slik virksomhet, så må noe gjøres. Det første signalet jeg får fra en slik oppførsel, sett i lys av at jeg i nær sagt alle saker jeg arbeider med blir truet med og har fått rettergangsbøter, er at det er satt i gang en alvorlig kampanje mot meg, for på den måten å hindre at bl.a. Riis skal få forsvarlig juridisk bistand. I denne anledning må jeg få minne om at jeg flere ganger er blitt truet, bl.a. skriftlig av høyesterettsadvokatene Ole Lund (han (undertegnede) kommer til å lide i all nær og fjern fremtid) og Tore S Engelschjøn (du er svartsladdet i landets juridiske miljø).

⁴ Som ikke var oppnevnt av Stortinget

c. Regjeringens funksjon og medvirkning i redningsaksjonen

- i. Flere av regjeringens medlemmer, samt deres sekretærer var klar over⁵ at Fred. Olsen og rederne hadde store formuer i utlandet. Regjeringen var dermed klar over – da regjeringen utba seg Stortingets fullmakter for å redde rederne – at Fred. Olsens og redernes midler i utlandet fortsatt skulle holdes skjult.
- ii. Det må bringes på det rene hva sentrale regjeringsmedlemmer utførte av handlinger, hvilke motiver og beslutninger som lå bak disse handlinger, konsekvenser av handlingene, samt hvilke ikke-offentlige personer som medvirket sammen med eller underlagt regjeringen.

d. Andre sentrale myndigheters funksjon og medvirkning i redningsaksjonen

- i. Finansdepartementet
- ii. Handelsdepartementet
- iii. Norges Bank

e. Andre sentrale personers funksjon og medvirkning i redningsaksjonen

Listen over enkeltpersoner er for lang til å bringe inn i dette forberedende dokument. Vi har derfor bare tatt med et lite utvalg for å kaste lys over sakens størrelse.

i. Høyesterettsadvokat Ole Lund

1. Satt sentralt i Olsen & Ugelstad, Akers, GI, Reksten, og ble ved enhver anledning benyttet av staten og rederne når noe skulle "reddes".
2. Ole Lund var i realiteten den ansvarlige for tapping av midler ut av Norge, samt tilbakeføring av ulovlige midler i utlandet. Sistnevnte handlinger i samarbeid med finansministeren.
3. I en dom i Oslo byrett av den 28 februar 2001 (Skiftesaken, se note 8), kom det klart frem at dommeren ikke trodde på noe av det Lund vitnet om. "Ikke troverdig", var dommerens konklusjon om Lund.

ii. Høyesterettsadvokat Haakon Nygaard

1. GI's forretningsfører.
2. Styrte GI til fordel for Reksten
3. Medvirket til at Hilmar Reksten og Hambros Bank fikk nær en milliard i garantier.
4. Nygaard hadde gjennom mange år vært Hambro Banks representant i Norge, og var klar over Hambros forhold til Reksten, og Rekstenfamiliens formue ute.

iii. Høyesterettsadvokat Harald Arnkvern

1. Arnkvern – som på tidspunktet for krisen satt som juridisk sjef i DnC – fattet den endelige juridiske beslutning om å ta skipet Sognefjell fra Amelia Riis. I notatet til banksjef Erling Naper – nå administrerende direktør i GIEK – står det at:
 - a. "...det er vel ikke tvilsomt at rederiet ved denne pantsettelsen foretar en muligens rettsstridig handling mot fru Riis, men dette får så være gjenstand for en erstatningssak fra hennes side mot rederiet."
 - b. Denne handlingen er straffbar. Selv om Arnkvern legger skylden på rederiet, er han naturligvis like skyldig dersom man forsettlig tvinger til seg tredjemanns eiendom.

iv. Ekspedisjonssjef Leif Asbjørn Nygaard

1. Allerede i begynnelsen av august 1974 satte Nygaard seg ned for å skrive pressens spørsmål og regjeringens svar

⁵ Som en vil se av originalavhørene for Ryssdalkommisjonen

på hvorfor Reksten hadde gått konkurs, og hvilken tilknytning regjeringen hadde til konkursen.⁶ På dette tidspunkt var ikke Reksten konkurs, men regjeringen viste med Nygaards arbeid at regjeringen var klar over Rekstens problemer nær ett år før det tidspunktet Ryssdalkommisjonen har utpekt som start for Rekstens mislighold.

v. Per Kleppe

1. Kleppe var finansminister i perioden hvor redningsaksjonen ble planlagt og utført.
2. Det må avklares hvorvidt det var Stortinget, regjeringen eller Kleppe selv, som instruerte Norges Bank til å "oppfordre" DnC til å ta Amelia Riis skip Sognefjell.

vi. Thorvald Stoltenberg

1. Stoltenberg uttalte til Ryssdalkommisjonen at han ikke var i tvil om at Reksten hadde en utenlandsformue. Dette ble senere hen rettet til at Stoltenberg "...hadde sterk mistanke om at Reksten hadde en utenlandsformue."
2. Stoltenberg var sentral i redningsaksjonen, og han har vist at han visste om utenlandsformuen.
3. Stoltenberg og handelsminister Einar Magnussen dro til London og New York for å berolige kreditorene med at staten ville garantere kreditorenes tap gjennom GI.
4. JPMorgan Chase (Mantrust-banken) og DnB-Nor tapte – fantastisk nok – ikke et øre på krisen. Det var da også disse bankene som tok Sognefjell fra Amelia.

vii. Gro Harlem Brundtland

1. Brundtland har i Rekstensaken uttalt at dersom Høyre aktet å reise Riksrettssak mot henne eller et av hennes regjeringsmedlemmer, så aktet hun å gjøre det samme mot Høyre.
2. Hensett til disse sterke truslene, er det ganske tydelig at begge partier har handlet i strid med ansvarlighetsloven. Det må avklares hva de to partiene hadde mot hverandre, dvs; hvilket meget alvorlig faktum er det som offentligheten ikke er blitt gjort kjent med i Rekstensaken.

viii. Johan C Løken

1. Løken var saksordfører i Rekstensaken
2. Løken sørget for at opplysningen om at det var Norges Bank som stod bak kravet om å ta Amelia's arv, ikke ble behandlet av Stortinget 19 mai 1993.
3. Tidligere direktør i Norges Bank, Per Steina, ble intervjuet av Ryssdalkommisjonen på midten av 80-tallet. Han ble ikke spurt om momenter vedrørende Riis-saken.
4. I en presisering i et brev av den 4 august 1992 til Finansdepartementets forhandlingsmann, direktør Peder Berg – i forbindelse med de forliksforhandlinger som pågikk mellom staten ved Finansdepartementet og Riis i perioden 1990-92 – uttaler Steina at Erling Børresen (Norges Bank) og Otto Norland (Hambros Bank) oppfordret DnC til å ta Amelia's skip, MS Sognefjell, til dekning for DnC's hyrekrav på Reksten, for derved å holde Reksten utenfor konkurs, slik Norges Bank ønsket og arbeidet for.
5. Det meget alvorlige innholdet av dette brev ble gitt til saksordføreren i Reksten-saken på Stortinget, representant Johan C Løken.

⁶ Nygaard var altså satt til å forberede seg mot pressens spørsmål dersom det skulle gå galt for Reksten.

6. Like før Riis- og Rekstensaken skulle opp i Stortinget den 19 mai 1993, skrev Løken et brev til Steina hvor han utba seg en kommentar til Steinas tidligere vitneutsagn til Ryssdalkommisjonen. Dette gjorde Løken da han mente at det forelå motstrid mellom vitneutsagnet og presiseringen av det nevnte brev.
7. Løken var naturligvis klar over at det ikke forelå motstrid, av den enkle grunn at Steina aldri ble spurt om å uttale seg om Riis-saken for Ryssdalkommisjonen.
8. Steina ble altså bedt om å avklare hvorvidt han sto fast på det han tidligere hadde uttalt i avhør til kommisjonen
9. Tatt i betraktning de spørsmål han ble stilt av kommisjonen, så var det ikke nødvendig for ham å endre på sitt svar, da han jo ikke ble spurt om Riis-saken over hodet.
10. Deretter sier Løken seg interessert i opplysninger eller vurderinger som for øvrig kan kaste nytt lys over saken...utover det han allerede gjennom sin (alvorlige) presisering hadde gitt. Slike nye opplysninger hadde ikke Steina.
11. Steina's presisering ble altså på en "pen" måte dekket over og ufarliggjort gjennom saksordførers brev. Dermed så det for Stortinget tilsynelatende ut som om det ikke var kommet til nye opplysninger i Riis-saken.
12. I realiteten var Løkens handlinger straffbare, jf ansvarlighetsloven §13. Det er opplagt at Løken med brevet til Steina gjorde sitt beste for å dekke over at staten faktisk hadde presset på for å få Sognefjell over på DnC's hender. Stortinget skulle, av Løken, helt klart ha blitt gjort kjent med at Norges Bank hadde oppfordret DnC til å ta Amelia's skip (arv).

6. Forliket mellom staten og Riis, hvor staten betalte ut kr 55 mill

- a. Selv om tvisten i denne Skiftesaken dreiet seg om Oslo skifteretts behandling og forvaltning av Amelia Riis' arv, så peker alt i retning av at skifterettsjustitiarius Nils B Hohle's handlinger var styrt ovenfra eller utenfra. Hohle kunne nemlig ikke personlig ha hatt noe ønske om å pådra skifteretten et erstatningsansvar på flere hundre millioner kroner.
- b. Idet dommer Hohle selv sier at han kan være behjelpelig med ytterligere å punktere Riis' sak, så må dette forstås dit hen at *noen* har bedt han om å handle på en slik straffbar måte. Oppfordringen kommer klart nok fra Regjeringsadvokatembetet. Men selv ikke dette embetet kan ha hatt en egeninteresse i å knuse en motpart, og pådra staten erstatningsansvar for flere hundre millioner kroner. Denne eller disse "noen", må derfor være andre mer sentrale aktører i statsadministrasjonen. Disse forhold må avklares i en gransking.
- c. Forliksbeløpet forteller da også den vanlige borger at staten må ha gjort noe forferdelig galt mot familien Riis.
- d. Når regjeringen betaler ut et slikt beløp, hvor regjeringen i forliket nekter for å ha noe ansvar, burde dette være et tilstrekkelig incitament for Stortinget til å granske hva som har passert.

2. Løsningsvilje i Stortinget

Gjennom flere møter med stortingspolitikere, har det blitt formidlet til oss at det skal være et tverrpolitisk flertall på Stortinget for å løse Riis-saken.⁷ På den annen side har politikerne samtidig sagt at problemet er at man ikke vet hvordan man skal løse denne saken.

⁷ Vi snakker ikke her om den saken Riis reiste mot Oslo skifterett, og som ble avsluttet gjennom forlik sommeren 2003.

I løpet av en tiårsperiode har vi fått høre at Kontroll- og konstitusjonskomiteens ledere ved tre forskjellige anledninger har hatt Riis-saken oppe (formelt eller uformelt) til vurdering, hvor det er blitt konkludert med at saken er for stor for Stortinget. Dette kan vi naturligvis ikke akseptere. Saken ble startet som en politisk sak, og det er da ikke mer enn rett og rimelig at politikerne også avslutter saken.

Selv om redningsaksjonen hadde et legitimt mål; redde Norge fra en økonomisk og politisk krise som kunne ha satt oljeeventyret i Nordsjøen ti år tilbake, så bør det være rimelig at Stortinget også sørger for å rette opp i den skade som redningsaksjonen påførte bl.a. familien Riis.

Dersom Stortinget allerede i dag er villig til å innse ansvaret som staten har i saken, kan man i stedet for å granske, diskutere løsningsforslag.

3. Erstatningssak mot staten – prosessen frem til forlik – Staten erkjenner krenkelse av Menneskerettighetskonvensjonen

Som kjent kom staten v/justisdepartementet til et forlik med familien Riis, den 5 juni 2003.⁸ Dette forliket innebærer likevel ikke noen avslutning av de saker som Riis har eller vil få mot staten, banker eller andre offentlige eller private personer som på en eller annen måte har vært medvirkende aktører i saken.

Riis' krav mot staten i Skiftesaken var på kr 60 mill. + renter og rentesrenter fra 1974 og frem til dato for oppgjør.

Amelia og Einar Riis har klaget den norske stat inn for domstolen i Strasbourg, for krenkelse av art. 6.1. Grunnlaget er at Skiftesaken, på tidspunktet for klagen, hadde vært til behandling for norske domstoler i 24 år, uten at det var kommet noen endelig dom.

I denne klagesaken: Riis – Norge, med saksnr 23106/02 for Strasbourg, har staten i prosesskrift av den 6 august 2003, fra regjeringsadvokaten, levert inn sitt svar på Riis' klage, hvor staten **innrømmer** krenkelse av EMK art. 6.1!

Hvilke konsekvenser vil dette få for Statens videre erstatningsutbetaling til Riis? Hvilke konsekvenser vil dette få for tidligere rettskraftige avgjørelser? Og hvilke konsekvenser vil dette få for Riis-sakens behandling i Stortinget, hvor Riis krever gransking?

3.1 Litt om Skiftesakens utvikling

Den 28 juni 1978 leverte Riis inn stevning mot staten v/justisdepartementet med krav om erstatning for Oslo skifteretts erstatningsbetingende behandling av dødsboet etter Amelia Riis' mor; den såkalte Skiftesaken.

Hovedforhandlingene i denne saken ble holdt i perioden 12 september – 5 desember 2000.

Det tok altså over 22 år før Oslo byrett klarte å avholde hovedforhandlingene.

Den 28 februar 2001 falt dommen, hvor Riis ble tilkjent kr 10 mill., samt en flat morarente fra 1978 til betaling fant sted. På tidspunktet for domsavsigelsen var beløpet kommet opp i ca kr 43 mill.

Under hovedforhandlingen høsten 2000, påsto Riis at staten hadde krenket menneskerettighetene. Det ble i denne sammenheng vist til at det hadde tatt 22 år før saken kom opp, og at saken virkelig ble trenert, også gjennom den gang konstituert **lagdommer** Nils B. Hohles medvirkning. Staten avviste alle tilnærminger av krenkelser mot EMK.

⁸ Forliket gjaldt kun den såkalte "Skiftesaken". Dette var en erstatningssak Riis hadde reist mot Oslo skifterett i 1978, begrunnet i skifterettens erstatningsbetingende handlinger som førte til at hele dødsboet etter Amelia Riis mor, på kort tid rettsstridig ble ført ut av landet av bl.a. hr.adv. Ole Lund og rederen Kristoffer Olsen.

Dommer Hohle hadde i et svarbrev til regjeringsadvokaten, uttalt at han var villig til å **punktere** Riis' saksanlegg. Strafferettslig sett viste den norske konstituerte lagmannsrettsdommeren en særdeles alvorlig **kriminell vilje** til å utføre en straffbar handling.

Riis var naturlig nok skuffet over at byrettsdommer Margrethe Hoff⁹ – som fant at skifteretten hadde opptrådt uaktsomt – ikke tilkjente Riis det tap de hadde påvist, hvor dommeren av en eller annen merkelig grunn falt ned på en skjønsmessig utmåling, satt til kr 10 mill.

Staten, v/justisminister Hanne Harlem fant det på sin plass å anke dommen.¹⁰ Grunnlaget for hennes ønske om å anke, var at hun ønsket at en høyere instans skulle se på enkelte viktige spørsmål. Med dette signaliserte justisministeren at hun ikke stolte på landets underretter.

I perioden etter anken og frem til mars 2002, ønsket ikke justisdepartementet å snakke med Riis om et eventuelt forlik. Gjennom flere brev til justisminister Odd Einar Dørum høsten 2001, ba både undertegnede og Riis om han ikke kunne se på saken, og finne en løsning.

I et brev av desember 2001, svarte Dørum at han ikke kunne gjøre noe. Saken måtte altså etter hans skjønn gå for Borgarting lagmannsrett.

Først etter et enormt press fra den norske presse, i forbindelse med en sak Riis hadde reist mot Hilmar Rekstens dødsbo i Bergen, ga justisministeren etter.

Dørum uttalte til pressen at han nå ville se på Skiftesaken på ny, hvor han i Aftenposten og på TV lovet at han skulle ta kontakt med Riis for på den måten å komme frem til en god løsning. Dørum kontaktet aldri Riis med tanke på de bebudede forliksforhandlinger.

Riis hørte intet fra Dørum før henimot april 2002, hvor Dørum fremmet et forlikstilbud som til alt overmål var endelig. Det ble altså intet av det Dørum lovet; nemlig å forhandle seg frem til et resultat.

Det var flere punkter i Dørums forliksforslag som Riis ikke kunne godta. Problemene som oppsto, kom som et direkte resultat av at motparten ikke ønsket å snakke med Riis.

⁹ Margrethe Hoff er født Hillestad. Hun er søster av Gro Hillestad Thune, og Axel Hillestad. I perioden fra 1974 og noen år fremover, var Gro Hillestad Thune gift med hr.adv. Jens Kristian Thune. Samtidig var Gro Hillestad Thune sektretær for handelsminister Einar Magnussens som var en sentral aktør i redningsaksjonen av verfts- og rederinæringen. Thorvald Stoltenberg var på det tidspunkt statssekretær for Magnussen. Da det ble åpnet konkurs i Rekstens dødsbo, ble Jens Kristian Thune satt inn som en av to bobestyrere. Under avhør for Stortingets oppnevnte granskingskommisjon, Ryssdalkommisjonen, har Stoltenberg uttalt at han "...ikke var i tvil om at Reksten hadde en utenlandsformue..." Jens Kristian Thune var i 80 og 90 årene partner i advokatfirmaet Thune & DeBesche. Her arbeidet også advokat og partner Axel Hillestad, advokat Karstein Espelid, samt Riis' advokat under behandling av Skiftesaken i Oslo byrett, Ole Kristian Aabø-Evensen. Riis har i alle år ansett Karstein Espelid og Jens Kristian Thune som delaktige i de rettskrenkelser som familien Riis har vært gjenstand for gjennom årene. Aabø-Evensen informerte ikke Riis tilstrekkelig om alle disse tette forhold før saken kom opp. Selv om Aabø-Evensen lovet å ta opp spørsmålet om habilitet for øvrig, så ble dette aldri nevnt i saken. Det burde ikke være noen tvil om at Margrethe Hoff var innhabil i saken, idet hun var svigerinne til Jens Kristian Thune som i alle år har nektet å overhodet gi innsyn i noen av Rekstenboets arkiver, samt søster til en av de mer sentrale aktørene i redningsaksjonen av verfts- og rederinæringen, Gro Hillestad Thune. Som en ser så kunne både dommer Hoff så vel som advokat Aabø-Evensen objektivt sett stå i en alvorlig interessekonflikt hver gang Rekstensaken ble nevnt i retten, noe som skjedde ganske så ofte.

¹⁰ Harlems mann, Sam Harris, var – i likhet med hr.adv. Ole Lund – partner i advokatfirmaet BAHN. Både Hanne så vel som Sam var naturligvis avhengig av at Ole Lunds manglende troverdighet ikke ble rettskraftig, noe som i så fall kunne få konsekvenser for advokatfirmaet BAHN, og til slutt ektemannen Sam Harris lønn/bonus. Dommer Hoff hadde flere steder i dommen konkludert med at Ole Lund hadde løyet. Hun brukte dog ordet "ikke troverdig". Som følge av Hanne Harlems tette forbindelser til BAHN, var hun inhabil i saken. Riis' egen advokat kom derimot – merkelig nok – til et motsatt resultat da spørsmålet oppsto. I sterk strid med Riis' oppfatning stod hans advokat fast på at Hanne Harlem var habil.

I brev av den 12 mai 2002 til Riis, gjorde justisdepartementet det klart for Riis at det ikke var rom for noen løsning, og at saken ville måtte gå for ankedomstolen. Dette ble også gjort kjent for pressen den 13 juni 2002.

Da saken var kommet inn i et nytt vakuum, hvor det nå var helt i det uvisse om når man kunne forvente en endelig rettskraftig dom fra en norsk domstol, ble det bestemt at saken måtte klages inn for Strasbourg.

Den 4 juni 2002 leverte således Riis inn en klage til Strasbourg, som følge av en stadig pågående krenkelse av art. 6.1. hvor skiftesaken hadde stått for norsk førsteinstans i over 24 år uten at Riis hadde fått en rettskraftig avgjørelse.

I perioden fremover ble Strasbourg flere ganger anmodet av undertegnede om å prioritere saken, hensett spesielt til sakens og partens alder, uten særlig hell.

Den 30 april 2003 ble jeg ringt opp av Søren Prebensen fra domstolen i Strasbourg. Han hadde lest i Bergens Tidende at Riis-saken var forliket. Dette var en misforståelse, fortalte jeg ham. Gjennom samtalen ble det for meg klart at Norge, gjennom Prebensen i domstolen i Strasbourg, ønsket et forlik, og at denne samtalen var ledd i et press mot Riis for å få dette til. Jeg viser for øvrig til mitt vedlagte notat fra samtalen, hvor dette kommer klart frem.

Bilag nr 1: Notat av den 30 april 2003 – samtale med Prebensen i Strasbourg

For øvrig spurte jeg Prebensen hvordan det gikk med klagesaken i Strasbourg, og om den var blitt kommunisert til motparten. Nei, det var den ikke. Jeg spurte ham hva som skulle til for å få den kommunisert. Dette fikk jeg vel ikke noe godt svar på.

Samme dag – pussig nok – den 30 april 2003, skrev Justisminister Dørum et nytt brev til Riis, hvor han igjen ønsket et forlik, basert på dommen. Igjen ba vi om å få snakke med Dørum, eller departementet, for å få ryddet opp i de gjenværende uklarheter i det forrige forlikforslaget. Dette fikk vi på en måte gjort, ikke gjennom møter, men gjennom telefonsamtaler jeg hadde med statssekretær Jørn Holme, og fakser jeg sendte ham som bekreftelser på samtalene.

Dette førte etter hvert til at det ble enighet om å møtes den 3 juni 2003 i departementet for å signere avtalen. Da det viste seg at departementet v/Jan Gotaas, likevel ikke ønsket et fullstendig pro & contra oppgjør, reiste Riis seg for å gå.

Staten ønsket altså Riis' underskrift, men ville ikke foreta noen direkte utbetaling. Møtet ble straks hevet, men før vi gikk, fikk vi i hvert fall presset igjennom at vi kunne få et nytt møte torsdag, to dager senere.

I mellomtiden hadde jeg klarlagt andre ideer om hvordan staten kunne foreta en utbetaling mens vi satt og signerte avtalen. Idet jeg ringte Gotaas onsdag, for å fortelle ham hvordan vi kunne tenke oss å ordne oppgjøret, avbrøt han meg med å si at de hadde en sjekk klar. Det var bare å komme og hente den. Denne sjekken kunne departementet hatt klar under det første møtet, og saken hadde vært ute av verden.

Dette bør for øvrig nevnes: I det første møtet, som altså ble en fiasko, halveis slo og halveis skubbet Jan Gotaas Einar Riis ut av kontoret, sammenfulgt med følgende setning: "Vi er lut lei av deg, Riis!".

Den alminnelige mann ville nok følt mer enn uhygge ved å oppleve Gotaas' (statens) behandling av Riis denne dagen.

Få uker senere hoppet Gotaas ut av sitt kontor i 6 etasje i regjeringsbygget.

* * *

I midten av mai 2003, ble vi kjent med at Strasbourg endelig hadde kommunisert vår klage til staten, hvor staten hadde fått svarfrist til den 8 august 2003.

Den 6 august 2003, svarte staten. I brevet fremkom følgende:

Staten innrømmer krenkelse av art 6.1.

Staten anfører videre at de har gjort opp for krenkelsen i forliket av den 5 juni 2003, og at de er villige til å innrømme krenkelsen offentlig. Endelig ønsker staten at Riis skal godta dette som et nytt forlik; altså at staten går ut og innrømmer krenkelse, mot at Riis skal godta at erstatning for krenkelse plutselig skal være bygget inn i forliket av den 5 juni 2003.

Bilag nr 2: Statens prosesskrift til Strasbourg av den 6 august 2003

Statens helt nye forståelse av forliket er direkte i strid med, og en krenkelse av forliket inngått mellom Riis og staten den 5 juni 2003.

4. Krenkelse av EMK art. 6.1

Til statens tolking av forliket, skal det legges til følgende fakta, som også er sendt til Strasbourg i mitt brev av den 3 november 2003:

1. Den norske stat **innrømmer** i sitt skriv av den 6 august 2003, at menneskerettighetene har vært krenket av staten i denne saken.
 - a. Dette betyr at Strasbourg domstolens gjenstående arbeid vil bestå i å utmåle erstatning.
2. Denne helt klare innrømmelsen står i sterk strid med statens påstander for Oslo byrett i samme sak, hvor man anførte at det ikke forelå noen krenkelser av menneskerettighetene.
 - a. **Bilag nr 3:** Statens påstand – utdrag av dom i sak nr.: 90-001825 A/23 for Oslo byrett
3. Oslo byrett avsa dom overrensstemmende med statens bevisføring og påstand om ikke-krenkelse.
 - a. **Bilag nr 4:** Rettens konklusjon – utdrag av dom i sak nr.: 90-001825 A/23 for Oslo byrett
4. Staten uttaler videre i sitt skriv at de gjennom forliket av den 5 juni 2003 har gjort opp for den skade Riis har lidt som følge av krenkelsen.
 - a. Dersom staten opprettholder denne anførsel, står man overfor et klart brudd mot den forliksavtale som ble inngått den 5 juni 2003.
5. Dette gjør staten selv om de i nettopp dette forliket sier at prøvelse av menneskerettighetsbrudd, ikke er en del av forliket.
 - a. **Bilag nr 5:** Kopi av forliket
6. Justisminister Odd Einar Dørum er like klar i sin uttalelse om hva som skal være rettslig avgjort i et forlik mellom staten og Riis i sak nr.: 90-001825 A/23 for Oslo byrett.
 - a. **Bilag nr 6:** Kopi av side to av justisminister Odd Einar Dørums brev til Riis av den 17 april 2002. Se første avsnitt.
7. Dørum understreker at en eventuell krenkelse kan gi grunnlag for erstatning, og at et slikt krav – av staten – ikke vil bli ansett oppgjort ved et eventuelt forlik.
8. Det kan ikke sies klarere at det omtalte forliket av den 5 juni 2003, verken avgjør eller avslutter tvist om krenkelse av menneskerettighetene, og logisk nok vil intet beløp i forliket verken angå eller gjenspeile noen erstatning for krenkelsen.
9. Dommeren i sak nr.: 90-001825 A/23 for Oslo byrett, konkluderer da også med at dersom man hadde funnet krenkelse av menneskerettighetene – dvs dersom staten hadde

innrømmet for Oslo byrett det de nå innrømmer – så ville Riis også hatt krav på rentes rente.

- a. **Bilag nr 7:** Rettens konklusjon – utdrag av dom i sak nr.: 90-001825 A/23 for Oslo byrett – sett i sammenheng med **bilag nr 4**.

10. Men ikke nok med det. Staten krever nå at domstolen i Strasbourg skal avvise saken som følge av at det nå plutselig er gjort opp for noe man frem til den 6 august 2003 har nektet for har skjedd.

- a. Statens anførsel om at det er gjort opp for slik krenkelse, blir således absurd.

11. Det må være helt selvsagt at staten ikke først kan påstå, og bli hørt av Oslo byrett, at det ikke har foregått noen krenkelse av menneskerettighetene, og derved få en dom overrenstemmende med dette, for i neste omgang, etter at saken er forlikt – bortsett fra menneskerettighetsspørsmålet – innrømme at; jo, Riis' menneskelige rettigheter var krenket, men nå har vi altså gjort opp for dette gjennom den sak hvor vi tidligere benektet ethvert kjennskap til brudd på disse rettigheter.

12. Enda mindre fornuft finner man i statens nye påstander, når man ser hen til justisministerens syn på saken i **bilag nr 6**.

13. Her står vi overfor et logisk brudd i statens anførsler for domstolen i Strasbourg.

* * *

5. Avsluttende kommentarer

Riis-saken fremstår i dag fremdeles som et kompleks av tvister og uløste ansvarsforhold, hvor stadig nye tvister oppstår. En av årsakene til at det har oppstått – og fremdeles oppstår – tvister samt at ansvarsforholdene ikke er løst, er domstolenes holdning til – og derved behandling av – familien Riis.

I og med at domstolene i seg selv ikke kan ha noen egeninteresse i at familien Riis fortsatt skal utsettes for rettsfornektelser og nye forpurringer av en rettferdig rettergang, må man søke å finne årsaken til dette behovet fra andre personer eller organer som sitter over domstolene, eller som kan ha en eller annen form for makt eller innflytelse over domstolene.

1. Det er betalt ut kr. 55 mill. for skade en norsk domstol har påført familien Riis.
2. Selv etter denne utbetalingen fortsetter altså norske domstoler å påføre familien Riis det ene rettstapet etter det andre.
 - a. Nylig reiste Riis sak for Asker og Bærum tingrett, mot reder Rudolf Ugelstad. Forberedende møte ble i januar berammet til april 2004. Mot slutten av februar 2004 ble Riis – meget overraskende – bedt om å betale sakens omkostninger. Riis' saksanlegg hadde – uten han og hans advokats viten – blitt avvist. Det var kommet inn tilsvaret fra Ugelstads advokater. Tilsvaret ble av tingretten holdt tilbake. 14 dager etter at tilsvaret var innkommet retten, avsa tingretten kjennelse og avviste saken, basert på motpartens tilsvaret, som vi altså ikke fikk se. Ikke engang kjennelsen var blitt sendt ut før jeg satte i gang og ringe for å finne ut hva som hadde skjedd. Dommeren i denne saken skal naturligvis fradømmes sitt embete for en slik handling. Handlingen er åpenbart en krenkelse av straffeloven §110.
 - b. Riis ser ikke annerledes på denne saken, enn de forrige saker. Statens rettskrenkelser fortsetter uten opphold. Staten mener heller intet når de lover at de ikke skal fortsette å punktere Riis saksanlegg.
 - c. Mht saken som er reist for Strasbourg – mot Norge, krever Riis at erstatningsbeløpet på \$1.45 milliarder, skal ganges med tre, alene av den grunn at intet annet virkemiddel fungerer for å få staten til å stoppe med justismordene overfor familien. Andre vestlige rettsordener tar slike prevensjonshensyn alvorlig. Også i eldre engelsk rett var det normalt at den som ble tatt for tyveri, ble hengt ut offentlig, samt at han måtte betale tilbake det dobbelte av hva han tok.

- d. Det burde være unødvendig å fortelle at den eneste virksomme metoden for å stoppe en stats forpurring av en rettferdig rettergang, og stoppe en stats kontinuerlige krenkelse av en internasjonal konvensjon, er å tvinge staten til å betale så mye i erstatning at staten vil tenke seg om mer enn en gang før de bevist igjen handler i strid med internasjonale konvensjoner, og hva som er rimelig og rettferdig.
3. Dersom staten – under hovedforhandlingene høsten 2000 – hadde innrømmet hva de nå innrømmer, ville utbetalingen i følge dommen ha vært på ca **kr 260 mill.** i og med at retten da ville ha tilkjent rentesrente på beløpet.
- a. Riis fikk tilkjent kr 10 mill., altså en brøkdel av hva som gikk tapt som følge av en norsk domstols behandling av dødsboet.
- b. Dersom saken hadde kommet opp ikke lang tid etter at saken ble anlagt, ville saken ha vært friskt i minne hos alle parter og vitner, og Riis ville – foran en rettferdig og uhildet domstol – høyest sannsynlig¹¹ ha vunnet med et langt høyere beløp. Dette beløpet vil Riis gjøre gjeldende mot Norge som tap for statens nå innrømmede krenkelse av art. 6.1.
- c. Skadene som norske domstoler har påført Riis med hensyn til selve dødsbobehandlingen, treneringen av erstatningssaken for Oslo byrett, de øvrige justismord, samt de familiære og menneskelige aspekter, er enorme og ubeskrivelige.
4. Treneringssaken står i dag for Strasbourg, hvor staten har innrømmet en meget alvorlig krenkelse av de menneskelige rettigheter.
- a. På den annen side blir det rimelig klart at staten ikke tar krenkelsen særlig alvorlig.
- b. Dette ser vi tegn av når vi ser hvordan staten ser på erstatningsspørsmålet som følge av krenkelsen. Her har staten lovet og signert på at de menneskerettslige brudd og påfølgende erstatning skal holdes utenfor forliket. Etter at forliket er inngått, snur staten seg rundt og sier at erstatning likevel er gjort opp for i forliket.
- c. Staten hadde full anledning til å innrømme krenkelse allerede under den 3 måneder lange hovedforhandlingen høsten 2000, uten at det ble gjort.
- d. Vi skal ikke glemme at det er blitt foretatt en **stor** utbetaling, hvor staten i forliket **ikke** innrømmer ansvar.
- i. Hva kan vi forvente at Stortinget vil gjøre med hensyn til regjeringens innrømmelse overfor Riis om krenkelse av art. 6.1.
- ii. Jeg minner om tidsaspektet, og at saken bør få prioritet.
5. Min erfaring er at denne treneringen og behandlingen som Riis har fått, beklageligvis på langt nær er enestående.
6. I og med statens innrømmelse av krenkelse av Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjon, ber jeg om et møte med Dem, i det håp å få et senere møte med Kontroll- og konstitusjonskomiteen.
- a. I møtet med Kontroll- og konstitusjonskomiteen ønsker jeg å redegjøre for grunnlaget for at Stortinget må granske Riis-saken
- b. Jeg vil også redegjøre for alle de forsøk Riis, og senere også jeg gjennom en årrekke har gjort overfor statsadministrasjonen og Stortinget, hvor vi – uten at det førte til noe:
- Påviste statens ansvar
 - Forklarte hvordan saken kunne løses
 - Ba om bistand for å få løst saken

¹¹ Sjansen for at dette synspunkt ville ha slått igjennom dersom saken hadde blitt tatt opp til behandling innen rimelig tid, er en risiko som staten må ta ansvaret for.

- c. Det er opplagt at betente saker, også for fremtiden – under det system vi har i dag – med den samme letthet som i Riis-saken, vil kunne bli skjøvet ut i det rettsløse rom. Dette bør komiteen være interessert i å gjøre noe med. Nedenfor gjengis tapsperspektivet i Riis-saken, og i et par andre saker hvor man opplever lignende problemer som i Riis-saken.
- Familien Riis' reelle økonomiske tap som følge av dokumenterbare krenkelser fra norske domstoler og statsadministrasjon, er kommet opp i ca kr 14 milliarder.
 - Tore Nulands (eier av Justitia AS) reelle økonomiske tap som følge av dokumenterbare krenkelser av norske domstoler og statsorganer, er kommet opp i ca kr 7.5 milliarder.
 - Familien Strandskogens reelle økonomiske tap som følge av dokumenterbare krenkelser av norske domstoler og statsadministrasjon, er kommet opp i et minimum av kr 750 millioner.

Listen over mennesker som har tapt store summer på uholdbar norsk domstolsbehandling, og domstolsmishandling, er meget lengre enn det som er vist her.

Listen over de mennesker som har blitt mishandlet av norske domstoler (og deres opplevelser av norsk rett) er så lang – og så alvorlig – at Norge vil måtte ha problemer med å kalle seg en rettsstat. Det er etter mitt skjønn problematisk at Norge reiser rundt i verden og predikere menneskerettigheter, når staten ikke har vist verken evne eller vilje til å løse de til dels grove mangler man finner i utøvelsen av norsk rett, samt de alvorlige mangler i grunnleggende nasjonalt rettssikkerhetsarbeid.¹²

Poenget mitt er ikke alene å vise at norske domstoler helt frem til i dag, handler så grovt i strid med det lovverket de er underlagt, at tapene for Norge vil kunne bli meget belastende dersom våre folkevalgte nå ikke ser problemet, og tar fatt i dette.

Poenget er like mye å få våre folkevalgte til å se **hvorfor** vi har dette problemet. Klarer man å se hvorfor, er man også i stand til å rette opp skaden, og få etablert en kvalitetssikring, som i dag uten tvil savnes innen norsk rettsvesen.

I flere av de nevnte sakene kan vi dokumentere skriftlig og muntlig gjennom de advokater som er blitt utsatt for det, at dommere har ringt rundt til partens advokater og truet advokatene til å si ifra seg oppdraget.¹³ Vi kan også dokumentere at en dommer lar seg hyre inn av regjeringsadvokatembetet for å knuse en av statens motparter.

Det synes nærmest mer som en regel enn et unntak at en dommer tar seg disse straffbare friheter.

Jeg avslutter her med å be om et møte, og jeg håper å høre fra Dem om ikke lenge.

Med vennlig hilsen

Herman J Berge
Oslo den 3 mai 2004

¹² Jeg minner om at en justismordskommisjon ikke har annet for seg, og har ingen annen funksjon, enn et alminnelig Norgesplaster. Barnet får fortsatt leke med kniven, og risikoen for et nytt sår, er like stor om man gir foreldrene en eller flere plasterlapper. Altså: **Årsaken** til skaden viser seg i Norge å være av liten interesse. Det å plastre et sår er ikke å anse som rettssikkerhetsarbeid.

¹³ Det er så absolutt ikke uvanlig at en dommer eller advokat søker å hindre at en part får tilgang til forsvarlig juridisk bistand. I sin bok "Jakten" (1991), s. 52 flg, forteller høyesterettsadvokat Jens Kristian Thune – tankeløst og uten blygsel – hvordan han torpederte motpartens mulighet til adekvat juridisk forsvar i Norge: "All nødvendig norsk juridisk ekspertise måtte på banen. Konkurslovens far – professor Sjur Brækhus – var helt sentral... Da jeg senere kom hjem til Oslo, prøvde jeg så godt jeg kunne å lamme våre fremtidige mulige motparter. De skulle ikke få sikret seg sakkyndig hjelp i Norge – i hvert fall ikke noen som stod på høyde med Sjur Brækhus. Jeg måtte trekke de sakkyndige inn i Reksten-saken på en eller annen måte."

Samtale med :Søren Prebensen i Strasbourg (EMD)

Dato :300403: kl 0900:

1. Søren Prebensen ringte fra Strasbourg. Han startet samtalen med å vise til en artikkel i Bergens Tidende, og så spurte han om det medførte riktighet at Riis hadde kommet til et forlik med staten på kr 43 mill.
2. Jeg sa at dette ikke var riktig, og forklarte dette med bl.a. Journalistenes generelle uvilje til å undersøke saken grundig før man skriver. Videre, og da kom jeg inn på selve forliket og hvordan det hele startet, så signaliserte jeg overfor Prebensen at dette inntrykket av at Riis og Staten har kommet til forlik, er blitt plantet ut av Staten i samarbeid med media. Slik har staten maktet å få folket til å miste interessen i saken, da jo Riis liksom skal ha fått både forlik og penger.
3. Dette har nok vært, sa jeg, et sterkt ønske fra staten. Slik sett mister jo Riis-saken nyhetsverdi; de har jo fått forlik, og saken er over, det er intet mer å skrive, osv. Og dersom noen sier at Riis ikke har fått beløpet, eller forliket (slik jeg sa til Prebensen), så sier folk, og det sa også Prebensen, at det får være Riis' egen skyld; han skulle tatt forliket da han hadde muligheten for ett år siden. Han sa ikke dette rett ut, men på en diplomatisk pen måte ga han meg dette inntrykk.
4. Jeg forklarte hele historien, hvordan forlikssaken startet: Dørum fortalte i pressen at han skulle invitere Riis til forhandlinger, at forhandlingene skulle kunne ut i et forlik basert på forhandlingene, at justisministeren etter en og en halv måneds taushet plutselig kom med et forlikstilbud uten muligheter for forhandlinger/vurderinger, at justisministeren aldri hadde ment å diskutere saken med Riis, at Riis aksepterte alle forlikstilbudene fra justisministeren, at Staten så på våre brev som avslag og nye tilbud, som staten ikke kunne godta, at Riis mente at dette ikke var nye tilbud, men et forsøk på å rydde opp i uklare bestemmelser i avtalen, at justisdepartementet den 13 juni i pressen uttalte at det ikke var rom for forlik, at jeg underhånden to dager senere fikk spørsmål om hvorvidt Riis ville frafalle sin anke dersom staten gjorde det, at det var mye brevskrivning mellom Riis og staten i løpet av høsten, statens uvilje til å løse saken, at Justisministeren i midten av januar i år kom med et brev hvor han uttalte at han fortsatt sto ved sitt forlikstilbud, at dette tilbudet bærer preg av flere uklarheter som må ryddes opp i, at Riis hadde et møte med Justisdepartementet i begynnelsen av mars hvor han ble oppfordret til å komme

Notat

med en opprydding/klargjøring av to punkter i avtalen, at vi ikke har fått svar på dette, men at vi har fått signaler som peker i retning av at det ikke nærmer seg noen løsning, og at slik står saken i dag.

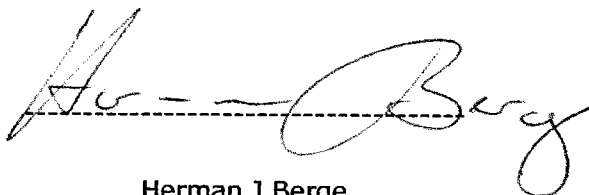
5. Prebensen forklarte flere ganger hvor mye penger 43 mill kr er, og at det ikke kan vises til presedens i Norge hvor man er blitt tilbudt kr 43 mill, og hvor det ikke er blitt noe forlik av et slikt tilbud.
6. Jeg forklarte Prebensen at isolert sett så er alle enig i at 43 mill kroner er 43 mill kroner, og at det kan være mange penger. Men, forklarte jeg, Riis' krav mot staten er \$700 mill., og slik sett er det et meget lite beløp. Jeg spurte han om hva han hadde kommet til dersom naboen stjal hans Mercedes og dagen etter kom tilbake med den ene hjulkapselen som tilbud om forlik. Prebensen lo av dette, men sa at 43 mill er mye penger likevel.
7. Prebensen fortsatte med å si at seieren i Oslo byrett kun er temporær, og at man skal igjennom to rettsinstanser til, og at det ikke er sikkert at man vil vinne igjennom der (dette er en dårlig skjult trussel, og jeg forstår det slik at det er staten Norge som har tatt kontakt med Prebensen for å forsøke å få han til å løse saken).
8. I den forbindelse fortalte jeg ham at nær sagt hele det norske pressekorpsset hadde kommet med lignende trusler: dersom Riis ikke tar forliket, så akter ikke vi å skrive noe som helst mer om saken. Da får de klare seg selv.
9. Prebensen var litt lei seg for at jeg ikke hadde fulgt opp hans brev fra i fjor sommer, hvor han skrev at han ville ha alle opplysninger om fremdriften i saken. Jeg sa at det ikke har vært særlig fremdrift å snakke om, heller trenering. Han sa at han skulle hatt opplysningene omkring forliksforhandlingene, eller først spurte han meg hvorvidt han kunne få disse, for senere å si at dette skulle han ha hatt forlengst. Jeg spurte hva disse opplysningene skulle brukes til, eller rettere, hvilken funksjon ville disse opplysningene hatt overfor Strasbourg og den sak vi har gående der nå. Jo, sa Prebensen, dersom han hadde fått vite at det pågikk forliksforhandlinger, så ville han ha stoppet saken i Strasbourg i påvente av en løsning. Jeg sa da at vi ikke stoler på staten, og deres edle intensjoner. Staten har vist gjennom en årrekke at de ikke mener alvor med sine utspill. Derfor har det vært like greit at sakene har pågått parallelt, motsatt ville jo saken i Strasbourg ha stått stille, og det ønsker vi ikke.

Notat

10. Jeg spør meg derfor; hva er det Strasbourg ønsker å utrette ved å få tilgang til dokumentene og sakshistorikken i forliksforhandlingene? Et poeng er å få dokumentert om staten fortsatt trenerer, eller om de viser vilje til å løse saken, og at løsningen skorter på vilje hos oss.
11. Prebensen hadde det klare inntrykk av at forliket skulle avslutte alle saker Riis har mot staten. Jeg fortalte om møtet hos Holstad, uten å nevne navn, og at vi ringte Justisministeren for å få klarhet i hva han hadde ment med forlikstilbudet. Ministeren var helt klar, det var bare denne saken.
12. Da jeg forsøkte å forklare ham forskjellen på sakene, så sa han at; nei nå har jeg gått meget lengre enn hva som var meningen med denne samtalen (det var artikkelen i Bergens Tidende). Så da ble det ikke mer forklaring omkring dette, dog tror jeg at han forsto at det dreier seg om flere saker, men han har nok på den annen side blitt bedt av staten om det var mulig å få presset Riis til å gi seg. Vi får se hva brevet til Justisministeren inneholder.
13. Prebensen sa at dersom man kommer til et forlik i Strasbourg, så gjelder forliket hele saken, og jeg forstod han dit hen at han da mente hele komplekset av saker. Jeg gikk ikke inn på det forhold at selv om Riis forliker skiftesaken, så løper fremdeles treneringssaken i Strasbourg.
14. Prebensen ringte meg opp igjen, og fortalte hva Strasbourg kan gjøre; de kan neppe dømme staten til å betale hele beløpet, det som er sentralt er ikke det økonomiske tap, men de menneskelige plager som Riis har hatt ved å måtte vente i så lang tid på en dom.
15. I den andre telefonsamtalen med Prebensen i dag, spurte han meg om hvor mye av beløpet på 43 som var renter. Jeg sa at det dreiet seg om 30 mill. Dette sa Prebensen, ville langt på vei dekke opp for de ubekvemheter som Riis måtte ha fått oppgjennom årene som følge av krenkelsen av artikkel 6, 1 i loven (at man skal få sin sak opp innen rimelig tid). Dette er feil, sa jeg, for i realiteten skulle Riis ha hatt renter på renter. Staten har lukrert på saken, noe som aldri har vært meningen. Dette med rentesrente ville han ikke gå inn på.
16. Videre ønsket han å understreke forskjellen på økonomisk tap og følger av brudd på artikkel 6.1. Man måtte ikke regne med at Strasbourg ville kunne gi dom på at hele tapet skulle betales av staten. Det som er sentralt er hva bruddet på artikkel 6.1 har medført for familien Riis (men det er vel nettopp et økonomisk tap, samt ruinert liv).

Notat

17. Oppsummeringsvis, da jeg ikke husker hvor i samtalen dette skjedde: Prebensen var helt klart ute på Statens ærende. Han trodde at forliket skulle omfatte alle saker Riis har mot staten. Staten var blitt informert om saken som vi har anlagt mot dem, men de er ikke blitt formelt notifisert gjennom en "kommunikasjon". Saken er altså fremdeles ikke tatt opp til behandling, den skal først vurderes om den er admissible. Dette er altså ikke gjort ennå. Jeg spurte hva som skulle trigge en slik fremgang, uten å få særlig godt svar. Flere ganger kom han inn på hvor mye penger kr 43 mill er. Prebensen kom med flere skjulte trusler om at man vil komme til å tape (i Norge), dersom man ikke tar forliket.
18. Samtalene med Prebensen varte i tre kvarter, og jeg fikk en frist til den 9 mai med å komme med en kort gjennomgang av hvor saken står i dag.
19. Slutt.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Herman J Berge', written over a horizontal dashed line.

Herman J Berge

Oslo den 30 april 2003

BILAG II

MOTTATT
20 AUG. 2003

MOTTATT
20 AUG 2003

ATTORNEY GENERAL - CIVIL AFFAIRS

Cour Européenne
des Droits de l'Homme
U 8 AOUT 2003
Arrivée

6 August 2003

**OBSERVATIONS ON ADMISSIBILITY AND MERITS
SUBMITTED BY THE NORWEGIAN GOVERNMENT**

to

The European Court of Human Rights

in

**the case of E. and A. Riis v Norway
(Application No 23106/02)**

I. INTRODUCTION

1. The Norwegian Government has the honour of submitting its observations on the admissibility and merits of the application filed by Mr. and Mrs. Riis to the European Court of Human Rights.

2. The Norwegian Government will not challenge the admissibility of the application. Nor will it contest that Article 6 § 1 of the Convention has been violated on the ground of the length of the compensation proceedings instituted by the applicants before the Oslo City Court on 28 June 1978. Accordingly, the Government is willing to reach a friendly settlement. As the compensation proceedings recently have been settled amicably (see further para. 14 below), the Government is of the opinion that the violation has been adequately redressed through that settlement and the Government's admission that Article 6 § 1 ~~was violated~~ in those proceedings. If the applicants are not willing to enter into a friendly settlement along these lines, the Government will request the Court to strike the application off the list under Article 37 § 1 (c) of the

Convention on the basis of a unilateral declaration from the Government that Article 6 § 1 has been violated.

3. While conceding that Article 6 § 1 has been violated, the Government does not accept the responsibility for the full period of time that elapsed between the proceedings were instituted in 1978 and the settlement was agreed in June 2003. Large portions of that time must be attributed to the applicants themselves. In paras. 4-12, the Government will give an account of the development in the case.

II. A BRIEF HISTORY OF THE COMPENSATION CASE

4. The compensation proceedings were, as already mentioned, lodged by Mrs. Riis with the Oslo City Court on 28 June 1978. She was represented by counsel, Mr Annæus Schjødt. The City Court registered the case on 24 July 1978, after an advance payment for judicial fees had been made. In the writ of 28 June 1978, Mr. Schjødt referred to numerous documents that, purportedly, substantiated Mrs. Riis' claims. However, none of those documents were appended to that writ, and, consequently, the Government was not able to submit its reply on the merits of the claims. It was not before 7 November 1978 that the documents were submitted. Additional documents were submitted on 13 June 1979.

5. Several of the documents were submitted in English, and in January 1980 Mrs. Riis was requested by the City Court under Article 136 of the Administration of Courts Act to supply translations into Norwegian. Such translations were not provided.

6. In a pleading in June 1981, the applicants regretted the delay in the preparatory proceedings. The delay was caused by the fact that Mrs. Riis had several pending lawsuits, and she expected that the outcome of these lawsuits could simplify the compensation case at issue here. In December 1981, Mr. Schjødt submitted to the City Court a judgment from Eidsivating High Court in a case against *Falkefell Ltd.* and Mrs. Riis' brother Mr Kristoffer Olsen (Junior). In addition a report from an investigation committee was submitted. At Mrs. Riis' request, the committee had been investigating the family companies. Mrs. Riis expected these two documents to result in a substantial simplification of the present case, and a list of documents that could be taken out of the case was forecasted. However, before such a list could be submitted, an appeal of the judgment from Eidsivating High Court had to be considered by the Supreme Court. Even though the forecasted list was not ready, Mrs. Riis requested the

City Court to fix a date for the opening of the main hearing in the case. Mrs. Riis predicted that the main hearing would take two weeks.

7. In January 1982 the Government objected to the fixing of a date for the opening of the main hearing, invoking in part that the translations had not yet been provided, and in part that the Government did not have a full view of the case as the forecasted list which purportedly would simplify the case was still not provided. Accordingly, the Court did not schedule a hearing.

8. In a pleading dated 28 February 1984 Mrs. Riis renewed her request that a date be fixed for the opening of the hearing. The forecasted list had not yet been produced and no translations had been provided. In the pleading, Mrs. Riis' counsel assumed responsibility for the delay in the preparatory proceedings. Again the State objected against the fixing of a date, employing the same reasons as before.

9. In 1985 the City Court reminded Mrs. Riis of the Court's request for translation of the documents into Norwegian. Mrs. Riis replied that she would contact her counsel Mr Schjødt in order to have the necessary translations carried out.

10. Thereafter the proceedings were at a standstill until 1990 when Mr. Riis in a letter to the City Court requested an update on the status of the case. The letter was forwarded by the City Court to Mrs. Riis' counsel, Mr. Schjødt. In a letter of 6 November 1990 from Mr. Schjødt to Mrs. Riis, he states that the City Court is not responsible for the length of the preparatory proceedings.

11. Mrs. Riis informed the City Court in 1992 that negotiations for conciliation were ongoing. Therefore, Mrs. Riis requested the case to be postponed. However, no conciliation materialised, and her counsel withdrew. From that point in time and until 1998, Mr. Riis represented Mrs. Riis before the City Court. A number of pleadings submitted by him were returned by the City Court as the court found them incomprehensible.

12. On 16 March 1995 the City Court postponed the case until 1 December 1995, pending the judgment in another case Mrs. Riis had lodged against her brother Mr. Kristoffer Olsen (Junior). In April 1998 Mrs. Riis was granted free legal aid, and in December 1998 she appointed Mr. Aabø-Evensen as new counsel.

III. THE GOVERNMENT'S OBSERVATIONS AND POSITION

13. In the view of the Government, the account of the case given in paras. 4-12 supra clearly demonstrates that large periods of the time elapsed must be attributed to the applicants themselves. Nonetheless, the Government concedes that Norwegian authorities have not made sufficient efforts to secure the finalisation of the case within a reasonable time.

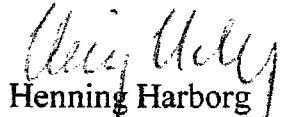
14. Thus, the Government will not contest that Article 6 § 1 has been violated, and the Government is willing to give a declaration stating that the Convention has been violated. Such a declaration may be included in a public decision by the Court. However, in the view of the Government, the violation of Article 6 § 1 must be considered adequately redressed through that concession and the settlement mentioned in para. 2 supra.

15. The compensation case was finally settled between the parties in June 2003. A copy of the conciliation agreement has been forwarded to the European Court by the applicants. A translation of the agreement is attached as **Appendix A**. Under the agreement, the Government paid the applicants NOK 10 million (approx. 1.25 million Euro) in damages and, in addition, interest from 1978 onwards according to the 1976 Act on Interest on Overdue Payments etc. Altogether the Government has paid the applicants approx. NOK 55 million, of which NOK 45 million (approx. 5.6 million Euros) are interest. The interest rate stipulated under section 3 of the 1976 Act has since 1978 fluctuated between 12 and 18 pct. The rates stipulated always exceed the general level interest considerably as the interest on overdue payments not only is meant to redress the disadvantages suffered by the creditor due to the default, but also is intended to act as an effective deterrent, i.e. the interest rate applicable under the 1976 Act comprises a punitive element. Thus, the Norwegian Government submits that the applicants have not only been afforded compensation for the damage suffered, they have also been duly compensated for the excessive length of proceedings.

16. On that basis, the Government is willing to reach a friendly settlement entailing an admission from the Government that Article 6 § 1 has been violated. If the applicants are unwilling to enter into a friendly settlement, the Government will provide a unilateral declaration stating that Article 6 § 1 has been violated, and will request the European Court to strike the case off the list pursuant to Article 37 § 1 (c). In that regard, the Government refers to the case-law of the Court, in particular to *Tahsin Acar vs. Turkey*. In that case, the Court considered "that, under certain circumstances, it may be appropriate to strike out an application under Article 37 § 1 (c) of the Convention on the basis of a unilateral declaration by the respondent Government even if the applicant

wishes the examination of the case to be continued" (see para. 75). In the view of the Government, there are no circumstances in the present case that would render such an action by the court inappropriate. The Government will await the position of the applicants with regard to a friendly settlement, before elaborating on this issue.

Oslo, 6 August 2003

Henning Harborg
Acting Agent of the Government of Norway

Appendix A

SETTLEMENT AGREEMENT

BETWEEN

AMELIA RIIS AND THE GOVERNMENT OF NORWAY (MINISTRY OF JUSTICE)

In Borgarting Court of Appeal case No. 01-01638 A/02 Government of Norway (Ministry of Justice) v Amelia Riis and case No. 01-01639 A/02 Amelia Riis v Government of Norway (Ministry of Justice) the following settlement is concluded between the parties:

1. The Government of Norway (Ministry of Justice) shall pay to Amelia Riis the amount awarded in Oslo City Court's judgment of 28 February 2001 in case No. 90-01825 A/23 in points 1, 2, 3 and 5 of the conclusion of judgment with interest calculated up to the date of the delivery of judgment. In addition, the Government of Norway (Ministry of Justice) shall pay Amelia Riis 12 per cent interest on the above-mentioned amount from the date of the delivery of judgment until payment takes place pursuant to this agreement.
2. The Government of Norway (Ministry of Justice) shall pay the share of accrued costs for the Court of Appeal's hearing of this case paid by Amelia Riis to the public authorities as a client's contribution pursuant to the rules concerning legal aid with the addition of 12 per cent interest from the date that payment is made by Amelia Riis until payment takes place pursuant to this agreement.
3. This settlement does not constitute an admission of responsibility by the Government of Norway.
4. Borgarting Court of Appeal case No. 01-01638 A/02 Government of Norway (Ministry of Justice) v Amelia Riis and case No. 01-01639 A/02 Amelia Riis v Government of Norway (Ministry of Justice) shall be terminated as settled. Oslo City Court judgment of 28 February 2001 is hereby made legally enforceable.
5. The settlement also covers any claims Amelia Riis may have in relation to court proceedings in the above case. However, the settlement shall not preclude a hearing to determine whether the European Convention on Human Rights has been violated.
6. The amount shall be paid by cheque in Norway on today's date.
7. This settlement agreement is contingent upon subsequent approval by the Ministry of Finance.
8. This settlement agreement is drawn up in two copies.

Oslo 5 June 2003

Oslo 5 June 2003

Amelia Riis

Government of Norway (Ministry of Justice)

BILAG

Utdrag fra internetversjonen av dommen i sak nr.: 90-001825 A/23 for Oslo byrett, s. 89

Statens påstander

* * *

Staten kan heller ikke ilegges erstatningsansvar i denne saken som følge av brudd på EMK. Det er ikke bevist at det foreligger et brudd på EMK art. 6 ved behandlingen av søksmålet mot Kristoffer Olsen og AS Falkefjell. Art. 13 krever at saksøker får prøvet spørsmålet om det foreligger brudd på EMK. Saksøker får prøvet dette spørsmålet. Det foreligger således intet brudd på art. 13.

BILAG

IV

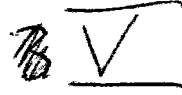
Utdrag fra internetversjonen av dommen i sak nr.: 90-001825 A/23 for Oslo byrett, s.109

Rettens konklusjon

* * *

Det fremgår av vedlegg til rettens brev til Justisdepartementet av 28. august 1998 at tidsforløpet skyldes en rekke sammenfallende uheldige omstendigheter. Det er rettens ansvar å sørge for sakens fremdrift, jf. tvistemålslovens regler om saksbehandling og berømmelse. Retten kan dermed ikke se saksøkte kan lastes for forsinkelsen. Det er dermed her ikke tale om et spekulativt eller særlig graverende mislighold fra saksøktes side, jf. det krav til ansvarsgrunnlag som er beskrevet av Christian Schadenberg Mathiassen i hans artikkel på s. 71.

BILAG

FORLIKSAVTALE

MELLOM

AMELIA RIIS OG STATEN V/JUSTISDEPARTEMENTET

I anledning Borgating lagmannsrett sak nr 01-01638 A/02 Staten v/Justisdepartementet – Amelia Riis og sak nr 01-01639 A/02 Amelia Riis – Staten v/Justisdepartementet er det mellom partene inngått slikt forlik:

1. Staten v/Justisdepartementet betaler til Amelia Riis det beløpet som ble fastsatt i Oslo byretts dom av 28. februar 2001 i sak nr 90-01825 A/23 i domsslutningens punkt 1,2,3 og 5, likevel slik at beregningen av rentene skal skje frem til domsavsigelsestidspunktet. I tillegg betaler Staten v/Justisdepartementet til Amelia Riis 12 % rente på det ovennevnte beløpet fra domsavsigelsestidspunktet og frem til betaling etter denne avtalen finner sted.
2. Staten v/Justisdepartementet betaler den andel av påløpte omkostninger for lagmannsrettens behandling av denne saken som Amelia Riis betaler det offentlige som egenandel i medhold av reglene om fri rettshjelp, med tillegg av 12 % rente fra det tidspunktet Amelia Riis foretar betaling og til betaling etter denne avtalen finner sted.
3. Forliket representerer ingen erkjennelse av ansvar fra statens side.
4. Borgating lagmannsrett sak nr. 01-01638 A/02 Staten v/Justisdepartementet – Amelia Riis og sak nr. 01-01639 A/02 Amelia Riis og staten v/Justisdepartementet heves som forlikt. Oslo byretts dom av 28 februar 2001 gjøres herved rettskraftig.
5. Forliket omfatter også eventuelle krav Amelia Riis har i relasjon til domstolenes behandling av ovennevnte sak. Forliket er imidlertid ikke til hinder for en prøving av om Den europeiske / ~~innsækerrettighetskonvensjon er krenket.~~
6. Beløpet skal utbetales pr sjekk i Norge d.d.
7. Denne forliksavtalen er betinget av Finansdepartementets etterfølgende godkjenning.
8. Denne forliksavtalen er utarbeidet i to eksemplarer.

Oslo 05.06.2003

Amelia Riis

Oslo 05.06.2003

Staten v/Justisdepartementet

BILAG

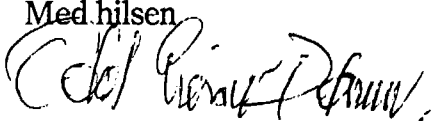
V1

krav De har i relasjon til domstolenes behandling av denne saken. Forliket er derimot ikke til hinder for en prøving av om Den europeiske menneskerettighetskonvensjon er krenket, eventuelt ved menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg. Jeg kan derimot ikke akseptere at saken ikke skal anses forlikt dersom det skulle vise seg at det forligger en krenkelse av Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, og at det i et slikt tilfelle skal skje en reforhandling. En eventuell krenkelse av Den europeiske menneskerettighetskonvensjon angår ikke sakens materielle side som avsluttes gjennom en eventuell forliksavtale, og det er derfor ikke naturlig at forliket påvirkes av en eventuell senere behandling av disse spørsmålene. En annen sak er at krenkelsen som sådan kan gi grunnlag for krav om erstatning. Et slikt krav vil ikke bli ansett oppgjort ved et eventuelt forlik.

Telefaksen fra Dem inneholder også en betingelse knyttet til dokumentinnsyn. De har, på samme måte som andre borgere, rett til innsyn i dokumenter i henhold til de til enhver tid gjeldende rettsregler. Jeg kan ikke gi Dem noen særstilling i forhold til andre borgere ved å utvide Deres sin rett til innsyn ut over det som følger av nevnte rettsregler. På denne bakgrunn kan jeg ikke akseptere Deres forutsetning om dokumentinnsyn. Spørsmålet om dokumentinnsyn må derimot vurderes i hvert enkelt tilfelle i samsvar med de gjeldende rettsregler.

Vedlagt følger som nevnt utkast til forliksavtale med staten v/Justisdepartementet i to eksemplarer. Tilbudet er ikke gjenstand for forhandlinger. Vedståelsesfristen er 25. april 2002. Tilbudet er ikke bindende etter denne dato, og det er ikke aktuelt å forlenge fristen. For det tilfellet at De aksepterer tilbudet, ber jeg om at utkastet til forliksavtale signeres i to eksemplarer og returneres for signatur av staten v/Justisdepartementet. Dersom tilbudet ikke aksepteres innen fristen, er det etter mitt syn ikke grunnlag for et forlik i saken. I så tilfelle vil arbeidet med ankesaken fortsette på vanlig måte med Regjeringsadvokaten som statens prosessfullmektig.

Med hilsen

Odd Einar Dørum

Vedlegg

BILAG VII

Utdrag fra internetversjonen av dommen i sak nr.: 90-001825 A/23 for Oslo byrett, s.109

Rettens konklusjon

* * *

Retten kan dermed ikke se at saksøker har krav på rentes rente i dette tilfelle. Hennes tap som følge av lang saksbehandlingstid ivaretas på vanlig måte gjennom den morarente hun tilkjennes. Det bemerkes at denne hele tiden har vært høyere enn normalrenten.